

Temaplan for Kråkebolla:

Før vi snakker om hvilke tema vi på kråkebolla skal fordype oss i, vil jeg si litt om hva som kjennetegner vår praksis. Vi er av den oppfatningen av at barnet lærer gjennom å konstruere sin egen kunnskap i samhandling med andre barn, omgivelsene sine, og kompetente, nysgjerrige voksne. På fagspråket kaller vi gjerne dette for de tre pedagoger; Barna, voksne og omgivelsene. Vi mener at barnet har alle muligheter for utvikling boende i seg. Vår rolle er å legge til rette for mest mulig livsglede, utvikling, mestring og la barnet få mulighet til å utforske og tolke omgivelsene sammen med voksne som er utforskende sammen med barnet.

Det er sammen med barna vi skal skape og finne veien sammen. Dette kan beskrives som prosjektarbeid, og temaarbeidet på kråkebolla vil være preget av små og store prosjekt. Det kan være små prosjekter som «hvem har spist av konglen»? Til de mer store prosjektene som går over tid; laging av dinosaurlandskap som resulterte i film. Prosjektarbeid er *ikke* å jobbe med et tema hvor voksne bruker «undervisningstone» (Palludan, 2007) og overfører kunnskap hvor barna er passive mottakere. Vi legger vekt på prosessen i arbeidet og at det vi gjør er meningsfullt for barna. Barna skal være aktive aktører i sitt eget arbeid mot en større forståelse i forhold til temaarbeidet/prosjektet. Dette er en arbeidsmåte der den overordnede pedagogiske tanken er å la barnas ideer, interesser, tanker og nysgjerrighet vise vei for læring. Fremdriften i prosjektet blir til i en vekselvirkning mellom barnets spor og den voksnes blikk for barnet.

« Det man hører glemmer man, det man ser husker man, det man gjør forstår man »

– Loris Malaguzzi

Når et prosjekt er ferdig skal de ikke bare ha lært noe om det aktuelle temaet, men også mye annet:

- Erfaring i å samarbeide med andre
- Hvordan håndterer jeg uforutsigbarhet i prosjektarbeidet, som kan ta uventede vendinger,
- Vente på tur
- Lytte til andre, og bearbeide det de sier for så å respondere
- Konsentrasjon
- Felles fokus
- Utholdenhet i forhold til tema og fordypning
- Være løsningsorientert- det er ikke den voksne som skal sitte på «sannheten»

- Hvordan kan vi finne svar på ting? Bibliotek, google ol.
- Hente frem tidligere erfaringer
- Plukke opp tråden fra sist
- Lære noe om egen rolle i en større gruppe
- Øve på å være tydelig i en gruppe med andre barn
- Mestringsfølelse. Barnet skal sitte igjen med en følelse av å ha oppnådd noe
- Selvverd: Min stemme er viktig og det jeg bidrar med i prosjektarbeidet er viktig
- Lære å respektere ulikheter og akseptere at vi kan være uenige
- Tilhørighet

Satsningsområdene fra Bærum kommune 2015-2018 er:

- Arbeidet med forebygging av mobbing.
- Lekens betydning for barns utvikling.
- Realfag - fokus på undring og utforskning

Temaarbeid på Kråkebolla 2018/19 er:

- natur
- nærmiljø og samfunn

I alle temaer vil man berøre de ulike fagområdene fra rammeplanen i ulik grad. Vi jobber tverrfaglig og kommer innom alle fag i løpet av året.

Realfag

Realfag er en fellesbetegnelse for de naturvitenskapelige fagene og omfatter både konkrete temaområder og mer generelle ferdigheter. I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver finner vi fagområdet «Natur, miljø og teknikk» og fagområdet «Antall, form og rom» som kan sies å omhandle naturfag og matematikk. Dette vil vi arbeide masse med i vårt temaarbeid som er natur.

Natur:

Vi har valgt natur som et av våre tema på Kråkebolla fordi ved å gå på turer i natur- og naturområder vet vi at vi kan legge til rette for gode naturopplevelser og det å lære om hvordan vi skal verne om naturen. Barna går ikke bare ut i naturen, men de finner også mange veier inn i den. De opplever med alle sansene, de utforsker, leker, snakker, lærer og etablerer vennskap (Langholm B, Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011, s. 78) Rammeplanen for barnehager sier at «opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangold og bidra til bærekraftig utvikling» (s. 52). Vi kan bidra til at barna får økt kunnskap om natur, om planter, dyr og de forskjellige årstidene. Barna vil bli mer kjent med kroppen sin og de blir mer kjent med de ulike sansene våre som å lukte, smake, kjenne og se. Vi vil være nysgjerrige, undrende og utforskende sammen med barna. Vi vil ha de gode samtalenene om det barna har opplevd eller det de er opptatt av og ta det med oss tilbake til barnehagen der vi vil jobbe videre med for eksempel prosjektarbeid. Ved at vi voksne lytter til det barna prater om kan vi lettere planlegge hva vi skal fordype oss i. (Barns medvirkning (Langholm B, Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011, s. 23). Ved at barna ferdes i naturen opplever de gode vilkår for lek og de leker mer på tvers av alder, etnisitet og kjønn. Lek i naturen gir barna gode muligheter for stimulans av grovmotorikk og den byr på nye utfordringer og førstehåndserfaringer. Det er egne opplevelser og erfaringer barna lærer av, og lukten av rødkløver og opplevelsen av å titte ned i en fuglekasse kan ikke erstattes med TV- bilder. Rammeplanen sier at vi skal «synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen» (s, 53). Det står at vi skal bidra til at barna «opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer inne og ute, året rundt» (s. 49) og til at «barna videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper» (s.49).

Noe av det vi vil vektlegge i arbeidet vårt:

Mestringsfølelse

Barna kan oppleve mestring på mange måter i naturen. Å mestre kan være å holde en sommerfugllarve i hånden eller å gå gjennom gras som rager over hodet på barnet eller gleden over å gjenkjenne en type fuglesang. (Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011 s. 55). Eksempelvis kan en stubbe lekes med på forskjellige måter og barna kan velge hva som er best mulig tilpasset ens eget ferdighetsnivå og risikoterskel. Dette kalles *affordance* (Styrvold, M. 2018). Den subjektive risikoterskel er spenningen barnet selv føler og opplever i situasjonen, uavhengig av om

det reelt foreligger en fare eller farefull situasjon, og som også er nært knyttet til barnets erfaring på egen kompetanse. Det kan være tungt for barn og ikke få det til, men de lærer at de må gjøre bevegelsene annerledes eller unngå leken neste gang (Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011 s. 143). «Gjennom den risikofylte leken lærer barn å kjenne egne begrensninger og muligheter. Leken gjør at barna blir sterke, smidige og koordinerte, og at de kan handle og reagere raskt og hensiktsmessig. Barna finner fort ut at jo lenger de holder på- og etter hvert som risikoen blir større, jo mer mestrer de» (Osnes, H., Skaug, H., Kaarby, KM. 2010 s. 146). Ved å undre seg over ulike fenomener i naturen vil barnas egen oppmerksomhet og engasjement være utgangspunkt for læring.

Risikolek

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna «opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer» (s. 49) I naturomgivelser vil vi gi rom for mer risikofylt lek.

Risikofylt lek kan være den viltre leken som kan gi mye spenning for barna og som vi ser at mange barn trenger å utfolde seg i. Det kan være kampek, lek i større høyder og jage- og fangeleker.

Motorikk og sanseintrykk

Gjennom opphold i naturområder vil utfordringene være mangfoldige og gi en unik ramme for grovmotorikk og koordinative egenskaper (balanse, rytme, reaksjon, romorientering, tilpasset kraft, øye- hånd- og øye- fotkoordinasjon). Et eksempel er at man skal hoppe over bekken, koordinere øye- fot og lande på den andre siden. Terrenget gir en kompleks hinderløype med ubegrensede variasjonsmuligheter som også endres gjennom årstider og vær. Det gir variasjoner med mykhet/ hardhet, glatthet/ stødighet og små naturlige hindringer som busker, greiner, steiner og liknende.

Språk og førstehåndserfaringer

Når et barn kjenner på fuktig mose og går på sleipe greiner som ligger på bakken, har det fått nyttige førstehåndserfaringer som har stimulert sanser, følelser og forståelse (Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011 s.39). Ved å være interesserte og oppmerksomme voksne som snakker med barna om slike førstehåndserfaringer, kan språk og begrepsforståelse utvikles. (Langholm, B., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011 s.39) Konstruksjonsleken er også verdifull. Skogen tilbyr mange gode materialer. Kvister, blad og kongler er eksempler på materialer til konstruksjonslek. Barna får igjennom konstruksjonsleken erfaringer med forskjellige slags former, kvaliteter og materialer. Barna kan bli kjent med alle de grunnleggende begrepskategoriene i konstruksjonslek som for eksempel: form, farge, størrelse, vekt, kvalitet og overflatekvalitet. De gjør erfaringer med antall og mengde: større-mindre, tyngre- lettere, tykkere- tynnere (Langholm, G, Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., Synnes, K. 2011 s.39).

Hvordan skal vi arbeide med natur/ naturfag på tur:

- Leke i naturen da den gir barna valgfrie bevegelsesløsninger.
- Vi har et utvalgt tre ved siden av «Trollskogen» som vi skal følge igjennom alle årstidene. Hvordan har treet forandret seg siden sist og hvorfor?
- Vi skal ha konstruksjonslek med naturmaterialer da det kan bidra til å gi barna førstehåndserfaringer og bli kjent med de ulike begrepskategoriene. Å lage hytter og bondegård er eksempler på konstruksjonslek. Vi vil ta med oss blanke ark og dobbeltsidig teip som barna kan bruke til å lage flotte kunstverk av naturmaterialene i skogen.
- Vi skal lage hinderløyper.
- Vi skal fortelle og dramatisere eventyr i eventyrlige omgivelser.
- Vi skal se etter ulike former som for eksempel: rund, firkantet og trekantet samt se etter motsetninger som: stor-liten, lang-kort og tykk-tynn.
- Vi skal gi tid og rom for de gode samtalene om dyreliv og alt som finnes i naturen ut i fra barnas interesser. Vi skal ta med I Pad slik at vi kan Google å finne ut mer av det er nysgjerrige på.
- Vi skal stimulere sansene våre. Lukte på blomster, trestammer, jord og blader. Kjenne og føle på ulike overflater som for eksempel: glatt, ru, våt og tørr overflate. Høre og lytte til ulike lyder i naturen som for eksempel: Fuglesang, vinden som blåser i trærne og lyden som lages når vi sparker i løvet som ligger på bakken.
- Vi skal plukke med oss naturmaterialer tilbake til barnehagen som vi kan bruke i formingsaktiviteter. Kanskje finner vi et interessant insekt som vi kan ta med og putte i et terrarium. Slik kan vi utforske nærmere hva insektet heter, hvilke farger det har, hva spiser det og kanskje finnes det flere varianter av det.
- Vi skal ta med plastposer og plukke søppel på veien og underveis lære om hvordan vi skal behandle naturen rundt oss.

Hvordan skal vi arbeide med natur/ naturvitenskap i barnehagen:

- Vi vil ha samtaler om hva vi har erfart og opplevd på tur og utforske nærmere samt snakke om det i samlingsstund.
- Vi skal ha formingsaktiviteter ut fra hva barna selv velger å plukke med seg fra tur eller noe vi har bestemt på forhånd.
- Vi skal lage prosjekter med barna i aldersgrupper på avdelingen.
- Vi skal lese spennende og innbydende bøker om natur og dyreliv.
- Vi skal lese eventyr med en handling fra natur og lage teater.
- Vi skal lære om resirkulering og hvordan vi i barnehagen kan hjelpe til å bevare miljøet. Lære om hvor det forskjellige søppelet skal kastes og hva som skjer med søppelet etterpå.

Nærmiljø og samfunn

Nærmiljø kan være så mangt, men vi på Kråkebolla legger *samfunnet i Bærum* til grunne når vi snakker nærmiljø. Barna skal bli bedre kjent med sitt eget lokalsamfunn og få styrket sin tilhørighet både som medlem av et demokratisk samfunn og nabolaget sitt. Bærum er en stor kommune som byr på et stort mangfold. Både i familieformer, yrker, tradisjoner, religion og kultur. Dette er også ett av fagområdene fra rammeplanen. Det står i rammeplanen at barnehagen skal formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar, og vi skal representere et miljø som bygger opp om respekt for menneskeverd og retten til å være forskjellige. Menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet og toleranse er sentrale samfunnsverdier som skal legges til grunn for omsorg, oppdragelse, lek og læring i barnehagen (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2017, s. 10). Dette er verdier og holdninger vi mener er viktig å formidle til barna. Deres barn tilbringer en stor del av barndommen sin i barnehagen og en stor del av barnas sosialisering foregår nettopp her på Kråkebolla. Derfor er vi voksne og de andre barna i barnehagen viktige aktører og forbilder for barna deres når det kommer til verdier og holdninger. Dette er en rolle vi ikke tar lett på og vi anser verdier som respekt, toleranse, solidaritet, nestekjærlighet, likeverd og en sunn nysgjerrighet for familieformer, kulturer, nasjonaliteter og religioner som noe av det viktigste vi kan gi barna deres. Barna på Kråkebolla skal oppleve at det finnes mange måter å leve på, tro på, være på og at uansett hvor ulike vi er så er vi alle like verdifulle. Fremmedfrykt er et ord jeg syntes forteller oss mye. Det vi ikke kjenner til kan oppleves som fremmed og skummelt. Derfor mener vi det er viktig at barna får en kjennskap til, og en forståelse av de ulike måtene å leve på. I de ulike familieformer, kulturer,

nasjonaliteter og religioner vil vi også oppdage at mye er likt med det vi allerede kjenner så godt til. Slik kan vi jobbe med å synliggjøre både likheter og ulikheter. Sand (2008) skriver om viktigheten med å jobbe med temaet flerkulturell pedagogikk selv i en barnehage med barn med majoritetsbakgrunn. Dette for at barna ikke skal vokse opp med en oppfatning om at de er overlegne andre grupper som ser annerledes ut og snakker annerledes. «Jo mer man forstår, desto mindre er sjansen for at man avviser en fremmed kulturell praksis for sludder» skriver Eriksen (2001, s. 64). Det er med dette i tankene vi arbeider med årets tema som er nærmiljø og samfunn.

Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal vi i barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø og lokalsamfunn. Slik vil vi arbeide med dette:

Hva	Hvorfor
-turer i nærmiljøet	Barna får tilhørighet og kunnskap om eget nærmiljø.
-turer til ulike religiøse bygninger som: moske, kirker, synagoge, tempel ol.	Slik kan barna bli kjent med ulike religiøse bygninger som er en stor del av ulike religioner. Slik vil barna få førstehåndserfaringer knyttet opp til religion.
-kjennskap til ulike land og kulturer	Oppdage ulikheter og likheter for å fremme demokrati og solidaritet. Respekt og likeverd. Oppøve en nysgjerrighet til andres land, kulturer og tradisjoner.
-smake mat fra ulike land	Barna er eksperter på å bruke alle sanser og vi vil utfordre barna på ulike smaker, teksturer og lukter når det kommer til mat. Lærer vi om Italia, lager vi italiensk mat.
-høytidsmarkeringer gjennom året fra ulike religioner	Slik vil barna få kjennskap til ulike høytider som blir feiret i Norge. Det kan være høytider vi kjenner til som Jul, og andre vi kanskje ikke vet så mye om. Slik vil barna få kjennskap til ulike måter å tro, mene og leve på. Vi har valgt

	<p>høytider fra de 5 største verdensreligioner; Islam, Kristendom, Jødedom, Buddhisme og Hinduisme. Dette har vi valgt for at det er størst sjans for at det er en av disse høytider barna vil møte på senere.</p>
<p>-eventyr fra ulike land</p>	<p>Kjennskap til ulike karakterer og ulike land. Språkstimulerende aktiviteter som tilfører mangfold i ulike historier som formidles.</p>
<p>-musikk fra ulike land</p>	<p>Barna skal bli kjent med ulike typer musikk, slik kan vi høre ulike typer språk på en måte som engasjerer barna.</p>
<p>-bringe inn land som barna eller foreldre til barna representerer (hvis ønskelig).</p>	<p>Identitetskapende for barna. Vi kan ved å gi barnets familie oppmerksomhet, styrke barnets selvfølelse og tilhørighet til sin/families bakgrunn. Gi kultur, religion, familie status.</p>
<p>-bli kjent med norsk historie</p>	<p>Tilhørighet til landet vi bor i. Styrke fellesskapsfølelsen, få kjennskap til landet vårt.</p>
<p>-bli kjent med Bærums lokalhistorie</p>	<p>Tilhørighet til lokalsamfunnet vi bor i og kunnskap om Bærum. Styrke fellesskapet i gruppen og oppdage nye sider ved vårt nærmiljø.</p>
<p>-speile barnas familie og andre familieformer</p>	<p>Alle barn skal gjennom hus vi leverer ut få vist frem sin familie. Dette styrker selvidentiteten og tilhørighet til familien og gruppen. Barnet vil også få øvet seg i å snakke om noe og presentere noe for andre.</p> <p>I dagens samfunn har vi mange eksempler på ulike familieformer. Vi vil synliggjøre dette som et steg mot likeverd og respekt og forståelse for</p>

Lekens plass og betydning i barnehagen

Økt oppmerksomhet, nyere forskning og praktisk-pedagogiske erfaringer fra barnehagefeltet har vært viktige for hva vi tenker om barns lek. I dag utgjør lek et hovedområde for pedagogisk virksomhet i barnehagen – både i *lov om barnehager* av (2005/2008) og i *rammeplanen*.

Se: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Lek er en viktig aktivitet i barnets liv, med sterk appell til barnets engasjement. Barn har ofte en naturlig trang til lek og lek er viktig for barnets trivsel. Vi på kråkebolla verdsetter leken og setter lek som et mål i seg selv. Lek gir glede, begeistring og fantasi, men også sinne og frustrasjon når ikke alt går som man kanskje har tenkt. Dette er gode erfaringer hvor barnet øver på konflikthåndtering; hvordan hevde seg, snakke sin sak, eller stå for egne valg. Evnen til å samarbeide blir ofte utfordret i lek. Gjennom leken skaffer barnet seg erfaringer og gjør seg kjent med omgivelsene. For barnet er leken målet i seg selv.

En annen side ved lek som i de senere år er tillagt vesentlig vekt, er dens betydning for å utvikle og styrke barnets selvoppfatning og identitet. Barnet lærer om seg selv, utvikler tillitt og respekt i forhold til seg selv og hva det er i stand til å mestre av utfordringer. Denne utviklingen har spesielt gunstige vilkår i lek, fordi den skjer i en lavrisiko-situasjon: en situasjon der barnet ikke vurderes, eller føler at de kan mislykkes, fordi det bare er «på lek». Dette ser vi også med språk. Barna prøver, øver og tester språket i leken og knytter nye ord opp til handling eller kontekst. Leken er en viktig læringsarena og særlig når det kommer til språktrening. Barnet snakker om det de er opptatt av, samtidig som barnet må ta imot det andre barn sier, bearbeide informasjonen og respondere. Lek er avansert og barna skaper fantasirom. En sofa blir plutselig en hytte, eller et rom er treningssenteret. Her må barnet ha noen forkunnskaper om hva en hytte/treningssenter er. Ellers kan det bli vanskelig for barnet å følge med på leken. Variert lek krever variert språkbruk og ofte må barna forhandle i lek. De må bruke språket til å fastsette roller, innhold, og handling. Barna vil lære at språket er komplekst og at vi bruker språket ulikt i ulike situasjoner. Barna lærer også om hvordan de kan kommunisere ved kroppsspråk.

I lek er barnet engasjert og bruker hele seg med stor motivasjon. Slike vilkår er verdifullt for mestring, livsglede og læring og vi på kråkebolla gir leken stor plass.

Personalets rolle i lek

Barn får impulser og inspirasjon til leken gjennom opplevelser. Barnehagen skal inspirere til fantasi, skaperglede og livsutfoldelse. Personalet skal være tilgjengelige for barn ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek. Vi har et stort ansvar som stilas byggere. Vår oppgave er å skape trygge omgivelser så barna kan utfolde seg i lek. Noen ganger trenger de veiledning ut i lek, andre ganger trenger de veiledning i å opprettholde leken. Vi er tilstede på gulvet med barna samtidig som vi stadig reflekterer rundt bruk av rom og det fysiske miljøet. De voksne har et særlig ansvar for å sørge for at barn får delta i lek og på den måten får viktige samspillerfaringer med andre barn. Voksne må bidra til at humor og glede blir viktige kjennetegn ved barnas tilstedeværelse i barnehagen. Vi skal veilede, støtte, oppmuntre, utforske, utvikle leken sammen med barna og ikke minst ha det gøy sammen! Forskning viser til at barn med kompetente «lekevoksne» gjerne vil ha voksne med å leke. Når voksne er med i lek- varer leken lenger og språket er mer avansert. Ved at vi er med på leken kan vi dra leken videre hvis den stagnerer, vi kan hjelpe til ved konfliktløsning, eller gi leken noe nytt: for eksempel er det få barn i dag som vet hva et postkontor er, slik kan vi utvikle leke- repertoaret til barna. Når vi er med i lek får vi voksne verdifull informasjon om lekemønsteret til barn; hvem tar ledelsen, hvordan spør barna om å bli med, hvordan er evnen til å samarbeide og løse konflikter og inkluderer barna hverandre. Observasjonene bruker vi til å veilede og støtte barnet. Observasjonene kan også gi oss en pekepinn på hva vi voksne burde ha fokus på i små lekegrupper i regi av en voksen. Slike smågrupper i regi av voksne kalles gjerne for formelle læringssituasjoner.

Kroppslig lek

Kroppslig lek defineres som moderat eller høy grad av fysisk aktivitet i lekende kontekst med energiforbruk godt over hvilenivå (Pellegrini & Smith 2000). Barn er kroppslig aktive og de uttrykker seg mye gjennom kroppen. Gjennom kroppslig aktivitet lærer barn verden og seg selv å kjenne. Ved sanseinntrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder. Barns kontakt med andre barn starter ofte med kroppslige signaler og aktiviteter. Dette har betydning for utvikling av sosial kompetanse. Vi på kråkebolla er opptatt av å ivareta barnets behov for kroppslig lek. Vi er ute hver dag hvor barna har flott utemiljø de kan boltre seg på. Vi er også opptatt av å tilrettelegge for kroppslig lek inne. Psykologen Eide- Midtsand har erfaringer med at barn og ungdom som har vært utestengt fra det normale boltrefelleskapet i barndommen, ofte ikke har lært seg de vanlige lekekodene for blant annet å etablere vennskap med andre (Eide- Midtsand 2007a og b). Det kan se ut til at barn, særlig gutter, gjennom den viltre leken lærer mer avanserte

måter å uttrykke sin aggresjon på, og at de gjennom leken lærer selvkontroll og respekt for andres grenser (Eide- Midtsand 2007b, Biddulph 2003 i Eide-Midtsand 2007a, Rasmussen 1996, Blume 2003). Den viltre leken kan være noe gutter bruker spesielt for å utforske og uttrykke omsorg, godhet og vennskap (Reed og Brown 2000 i Eide-Midtsand 2007a). Dette gir oss nyttig informasjon som forteller oss at kroppslig bevegelse er viktig og nødvendig på mange områder. Vi er pålagt å gi barna medvirkning over egen hverdag i barnehagen, og medvirkning kan være f.eks. å tilrettelegge det fysiske rom. I flere dannelsesmetoder som blant annet Reggio Emilia, blir det fysiske rom sett på som den tredje pedagog. Vi vil derfor etterstrebe å tilrettelegge for kroppslig lek inne også. Vi har ett rom på avdelingen som har dør som kan lukkes. Her er det lite leker og møbler. Dette rommet vil bli brukt til hinderløype, fekting og annen kroppslig lek og mye annet.

Forebygging av mobbing – arbeidet vårt med sosial kompetanse:

Dette er et tema som vi alltid jobber med uansett tema og fokusområdet. Sosiale koder kan være utfordrende selv for oss voksne, så dette er arbeid som krever kompetente, bevisste og tilstedeværende voksne. Vi trenger å vite noe om hvordan en god relasjon oppstår, hvordan veilede barna i konflikter, komme inn i lek, bli i lek, ta hensyn, tørre å ta plass. Alle barn er ulike og det gjelder å finne ut hva nettopp disse barna trenger. Noen trenger hjelp inn i lek, mens andre barn vil helst lede over andre barn og trenger å øve på å slippe andre til. Det kan være utallige situasjoner i løpet av en dag og vi vil ikke alltid kunne være tett på- kanskje fordi vi trengs i en annen lek. Men barn som har tilstedeværende voksne som veileder i utfordrende situasjoner, vil også bli bedre på å være selvstendig i konflikthåndtering. Og vi har troen på at selvstendighet og selvfølelse er viktige faktorer for å være en god venn og oppnå gode relasjoner. Vi vil være tett på slik at vi kan veilede i kontekst. Vi kan godt bruke samlingsstund på å snakke om regler og hvordan man burde være mot kompisen, men ingenting kan måle seg meg kontekstbasert veiledning.

Vi drøfter mye i personalgruppen og evaluerer praksis underveis slik at vi kan tilrettelegge for barna der de er i forhold til modning og utvikling. Det er viktig at vi går frem som gode forbilder og er bevisste vår egen rolle i form av hvordan vi snakker til barna og hvordan vi snakker med hverandre. Vi skal snakke med barna som likeverdige individer og alle skal behandles med respekt og verdighet. Alle barna på kråkebolla skal føle at de har mennesker som bryr seg om deg og vil dem vel. For mange barn er det viktig med en venn og vår jobb er å tilrettelegge slik at vennskap kan oppstå.

Slik jobber vi med dette:

- Lekegrupper på tvers av alder og kjønn
- Vi voksne skaper fellesreferanser til leken

- Støtter og veileder
- hjelper barna til å videreutvikle empati, ved å snakke om følelser, vise følelser og sette ord på hva andres handlinger kan gjøre mot oss.
- Hjelp barna til å uttrykke egne følelser
- Hjelp barna til å sette ord på opplevelser
- Bøker som belyser ulike tema
- Åpen dialog
- Fokus på *den gode samtalen*.
- Dramatisering, rim og regler, og musikk

Referanser

Eriksen, T. H. (2001). *Flerkulturell forståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., & Synnes, K. (2011). *Forskerfrøboka. Barn og natur*. (G. Langhold, Red.) Oslo: Fagbokforlaget.

Jansen, T. T. (2017). Å arbeide mot det ukjente. I T. Moser, & M. Pettersvold (Red.), *En verden av muligheter. Fagområdene i barnehagen*. (3. utg., ss. 175-196). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Osnes, H., Skaug, H. N., & Kaarby, K. E. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Palludan, C. (2007). Two Tones: The core of inequality in kindergarten? *International Journal of Early Childhood*, ss. 75-91.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2017). Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Sand, S. (2008). *Ulikhet og fellesskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Vallset: Oplandske Forlag.